

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet
103 33 Stockholm

Er referens
LI2024/01190

Vår handläggare
Johanna Enström

Remissvar gällande bioekonomiutredningens båda betänkanden SOU 2023:15 och SOU 2023:84

Sammanfattning av FOI:s synpunkter

Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) har – från de utgångspunkter myndigheten har att beakta – följande synpunkter på betänkandet.

FOI tillstyrker i huvudsak utredningens förslag, både avseende införandet av statliga intäktsgarantier (SOU 2023:15) och förslaget om upprättande av en bioekonomistrategi (SOU 2023:84). FOI ser särskilt positivt på utredningens förslag om att stärka kunskapsuppbyggnad, forskning och innovation inom bioekonomiområdet. FOI har utöver detta följande synpunkter på utformningen av förslagen.

Avseende förslaget om intäktsgarantier:

- FOI riktar kritik mot att förslaget inte tydligt styr mot produktionskedjor där slutprodukten håller en hög kvalitet. Fokus vid utvärderingen av anbud bör ligga på att bedöma produktionskedjan och dess slutprodukter.
- Bidraget till stärkt försörjningstrygghet bör ingå bland bedömningskriterier i anbudsförfarandet. Bränsleflexibilitet bör vägas in och lokala försörjningskedjor premieras.
- För att öka försörjningstryggheten bör de biobaserade drivmedlen i stor utsträckning också användas i Sverige. Då krävs incitament som stimulerar svensk efterfrågan.

Avseende utformningen av bioekonomistrategin:

- FOI ser behov av att fokusera på biodrivmedel med goda lagringsegenskaper även i utformningen av bioekonomistrategin, för att nå målet om motståndskraft.
- FOI anser det olämpligt att utöka Länsstyrelsernas uppdrag i samband med risk- och sårbarhetsanalyser (RSA).
- FOI motsätter sig förslaget att myndigheten årligen ska redovisa sina bidrag till målen för Bioekonomistrategin.

FOI:s allmänna synpunkter på utredningens förslag

Att bygga upp en inhemsk produktion av högkvalitativa biodrivmedel, producerade på råvaror som finns tillgängliga i Sverige kan bidra till att öka svensk försörjningsberedskap och FOI bedömer att både strategi och styrmedel skulle bidra till detta.

Satsningarna på att stärka kunskapsuppbyggnad, forskning och innovation inom bioekonomiområdet är viktiga och FOI ser även positivt på att försörjningsförmåga inkluderas som kriterium inom Klimatklivet. FOI betonar vikten av att försörjningsanalyser genomförs av samhällskritiska varor och tjänster, och ser inga hinder mot att dessa också ges uppdrag att ta fram målnivåer för samhällskritiska biobaserade varor. FOI delar också utredningens syn på att Upphandlingsmyndigheten bör undersöka möjligheterna att väga in försörjningstrygghet inom offentlig upphandling, vilket skulle vara av stor betydelse för totalförsvaret.

Förslaget om intäktsgarantier (SOU 2023:15, främst avsnitt 5.1 och 5.2.2)

Den framtida utvecklingen kommer att kräva fossilfria drivmedel som är energitäta, lagringsbara och klimattåliga, både som komplement till elektrifieringen av transportsektorn och för lagring av energi för reservkraft. Dessa behov är viktiga inom hela totalförsvaret. För att säkerställa att de föreslagna intäktsgarantierna bidrar till utvecklingen av biodrivmedel med ovan nämnda egenskaper, anser FOI det nödvändigt att tydliggöra dessa kvalitetskrav i anbudsförfarandet. Kvalitet framstår nu som ett digitalt villkor att uppfylla, där kraven beskrivs som: ”att produkterna, som höginblandade eller låginblandade med andra komponenter, eller i ren form, ska kunna ingå i en drivmedelskvalitet som uppfyller nationell lagstiftning och kvalitetskrav” (sid 105 i SOU 2023:15).” Att även låginblandning med andra komponenter anges ger en svag kvalitetsstyrning. Det är sannolikt vanskligt att slå fast en nivå för kvalitet då olika typer av drivmedel kan komma i fråga och där utvecklingen pågår. Därför föreslår FOI att förväntad kvalitet ställs upp som parameter i utvärderingen av anbud. Kvalitetsparametrar som bör ingå i bedömningen är lagringsbarhet, köldtålighet och maximal tillåten inblandningsgrad för att uppfylla aktuell bränslestandard.

Det är givetvis slutprodukten som behöver uppfylla ovan nämnda kriterier. Om produkten är tänkt att vara en mellanprodukt bör kvalitetskraven på denna vara anpassade efter aktuell förädlingskedja. Genom att tydligare lägga fokus på förädlingskedjan vid ansökan kan både kvalitetsaspekter och robusthet säkerställas. Det är också ett rimligt perspektiv med tanke på att slutsteget i förädlingsprocesserna sannolikt ofta kommer att nyttja etablerad teknik som kan tänkas vara svår att få stöd för.

FOI har tidigare lämnat synpunkter till Bioekonomiutredningen där myndigheten bl.a. lyft fram behovet av lagringsbeständighet och klimattålighet för att också militära fordon ska kunna nyttja biobaserade produkter. Behovet är stort inom det militära försvaret för att klara omställningen till fossilfrihet, men också inom andra delar av totalförsvaret.

Det är avgörande att de försörjningskedjor som får stöd är robusta om produktionen ska bidra till försörjningsberedskap. Därför bör man premiera försörjningskedjor som är lokala och som har möjlighet till råvaruflexibilitet. Kravet på att sökande ska beskriva hur de bidrar till stärkt försörjningstrygghet är positivt, men vi ser behov av att tydliggöra under vilka omständigheter det är möjligt att neka någon stöd till följd av känslighet och bristande flexibilitet i försörjningskedjan.

Det har också betydelse ur ett totalförsvarsperspektiv att de biobaserade drivmedlen används i Sverige i fredstid. Detta för att bygga upp logistikkedjor och möjliggöra användning vid kris eller krig. Som utredningen skriver, krävs då incitament som stimulerar svensk efterfrågan som komplement till de föreslagna intäktsgarantierna.

Mål och indikatorer inom bioekonomistrategin (SOU 2023:84, avsnitt 9)

FOI är generellt positiva till uppsatta mål och indikatorer i förslaget, men skulle önska en diversifiering så att kvalitet på biodrivmedel lyftes tydligare. Det är visserligen uppenbart att drivmedel med hög inblandningsgrad kommer att krävas för att nå strategins mål om 90 % fossilfria drivmedel 2035 (exklusive el), men det vore värdefullt för uppföljningen att särskilt delmålen styr mot nämnda kvalitetsparametrar och skiljer mellan högförädlade drivmedel och produkter som inte är lagringsbara (vilka sannolikt också kommer att finnas tillgängliga). För lagringsbarhet krävs också att logistikkedjorna, hela vägen till kund, måste kunna säkerställa renhet av den lagringsbara produkten. Även logistikkedjor är alltså en aspekt att beakta för ökad motståndskraft.

Utveckling av Risk- och sårbarhetsanalyser (SOU 2023:84, avsnitt 9.5, sid 176)

FOI anser det olämpligt att utöka Länsstyrelsernas uppdrag i samband med risk- och sårbarhetsanalyser (RSA). Det har funnits behov av att utveckla RSA-arbetet, men sedan 1:a juli 2024 tillämpas Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps (MSB:s) nya föreskrifter för statliga myndigheters redovisning av risk- och sårbarhetsbedömningar. I dessa står bl.a. att "Länsstyrelsen ska även redovisa de samhällsviktiga verksamheter i länet som är särskilt påverkade av de regionala förhållandena, eller som bedöms vara relevanta ur ett nationellt perspektiv". Detta gäller sannolikt även samhällsviktiga verksamheter inom bioekonomisektorn.

FOI anser att det är viktigt att inte tynga Länsstyrelsernas risk- och sårbarhetsbedömningarna med alltför vida uppgifter och är därför kritisk till att kräva

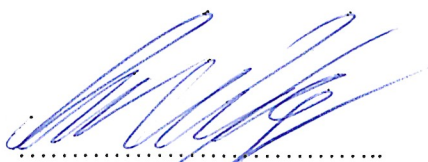
de tilläggsanalyser som utredningen föreslår. Det gäller i synnerhet i ett läge när nya föreskrifter just har blivit gällande. Den föreslagna analysmodellen kan dock tjäna som inspiration till länsstyrelsernas arbete och användas frivilligt av de som önskar.

Det är också möjligt att den pågående utredningen Kommuners och regioners grundläggande ansvar inför och under fredstida kriser och höjd beredskap (Dir. 2023:51) kommer att inkomma med förslag som berör risk- och sårbarhetsbedömningar, vilket i så fall får vägas in.

Redovisningskrav på myndigheter (SOU 2023:84, avsnitt 9.5, sid 177)

FOI ställer sig kritisk till ett årligt redovisningskrav gällande hur myndigheten bidragit till det övergripande målet för bioekonomistrategin. Det innebär inte att FOI inte kan bidra med kunskap som kan vara till gagn för delar av bioekonomin (FOI har ett visst engagemang i exempelvis drivmedelsfrågor), men man bör skilja på mål och medel. FOI har i uppdrag att bidra till det övergripande målet för totalförsvaret. En stark bioekonomi kan, under rätt förutsättningar, bidra till försörjningstryggheten, men sådana kopplingar finns också med branscher och samhällssektorer som inte är biobaserade. FOI:s påverkan på utvecklingen inom bioekonomin kommer troligen att vara liten. Därför är det effektivare att FOI arbetar med att kunskapsmässigt stödja svensk försörjningsberedskap generellt, än att krav ställs på särredovisning av verksamhet inom bioekonomiområdet.

Detta remissvar har beslutats av överdirektör Lena Nyberg efter föredragning av forskare Johanna Enström. I den slutliga handläggningen har även enhetschef Ulf Jonsson deltagit.

Lena Nyberg

Johanna Enström

Sändlista

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet:

li.remissvar@regeringskansliet.se med kopia till li.smf@regeringskansliet.se

Datum
2024-08-26

Nr FOI-2024-949:2

För kännedom
Försvarsdepartementet

Internt FOI
Registrator
GD-sekreterare
Deltagande i slutlig handläggning